

Katsaus hallituskauden kahden ensimmäisen vuoden sosiaalityrvamuutoksista

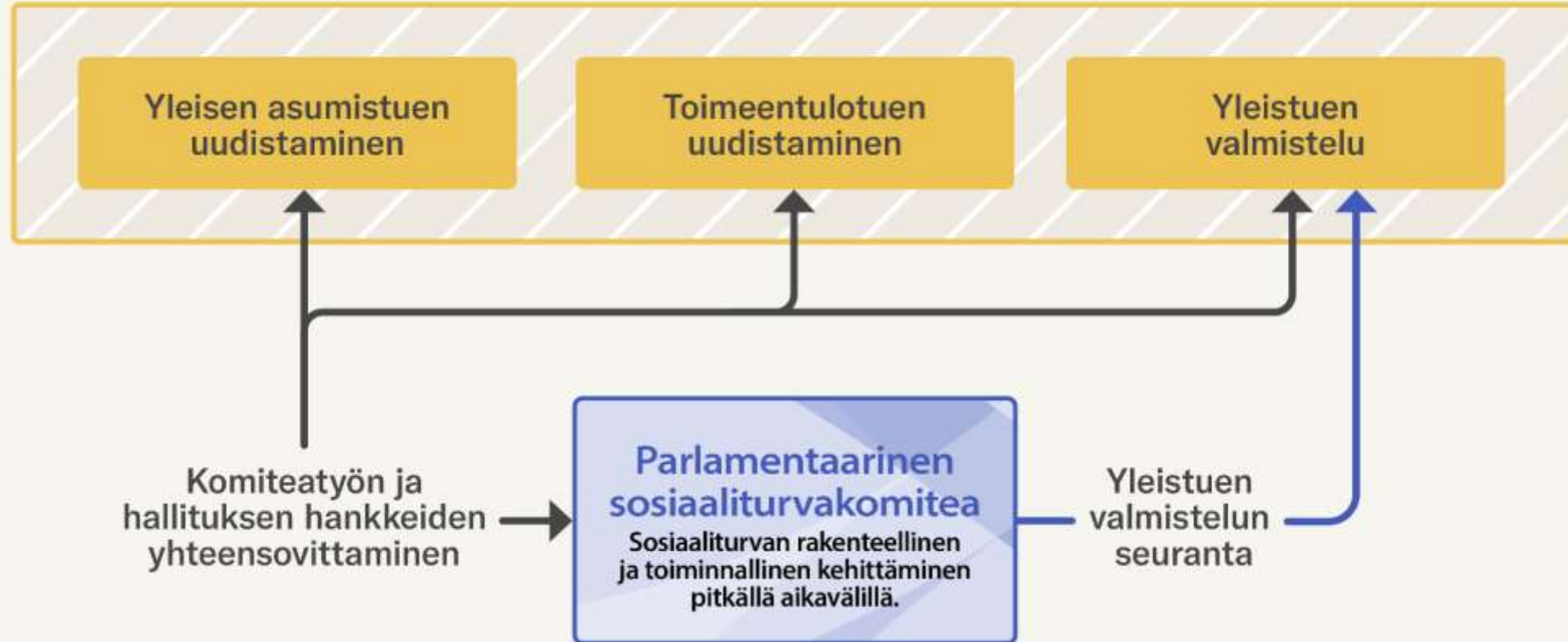
Liisa Siika-aho
Ylijohtaja
3.2.2025

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen tavoitteista

- Julkisen talouden vahvistaminen.
- Työhön kannustavampi, sujuvampi ja yksinkertaisempi sosiaaliturvajärjestelmä.
- Henkilön itsenäisen selviytymisen vahvistaminen, toimeentulotukiriippuvuuden vähentäminen ja toimeentulotuen roolin selkeyttäminen.
- Asumisen tuen kohdentaminen eniten tarvitseville ryhmille.
- Yrittäjinä ja palkansaajina samanaikaisesti toimivien sosiaaliturvan parantaminen.

Sosiaaliturvauudistus

Perusturvan uudistaminen yleistuen mallilla

- Yleistuen ensimmäisen vaiheen valmistelu on käynnistynyt keväällä 2024. Valmistelussa otetaan huomioon Kelan yhden hakemuksen mallin valmistelu, hallituksen muut sosiaaliturvaa uudistavat hankkeet ja sosiaaliturvakomitean työ.
- Valmistelu on aloitettu työttömän yleistuesta, missä yhteydessä nykyinen peruspäiväraha- ja työmarkkinatukijärjestelmä lakkaisi.
- Samalla valmistelussa arvioidaan etuuksiin liittyvien velvoitteiden ja työhön kannustavuutta sekä tarkastellaan etuuslainsäädännön menettelytapasääntelyn yhtenäistämistarpeita.
- Hallituksen esitys työttömän yleistuesta on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2025 ja yleistukilainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan alkuvuonna 2026.

Toimeentulotuen uudistaminen

- Toimeentulotuen kokonaisuudistus, joka vahvistaa henkilön itsenäistä selviytymistä, vähentää pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta ja selkiyttää toimeentulotuen roolia viimesijaisena harkintaa vaativana perusturvaan kuuluvana rahaetuutena.
- Toimeentulotuen kokonaisuudistuksella tavoitellaan myös 70 miljoonan euron säästöjä valtiontalouteen.
- 15.1.2024–31.12.2024 toiminut virkamiestyöryhmä on valmistellut muistion, jossa kootaan mahdollisia toimenpiteitä, jotka vahvistaisivat toimeentulotuen luonnetta viimesijaisena ja väliaikaisena sekä syrjäytymistä ehkäisevänä etuutena.
- Työryhmä on arvioinut myös mahdollisuuksia löytää hallitusohjelmaan kirjattuja säästöjä toimeentulotuen menoista.
- Työryhmän muistiota on tarkoitus hyödyntää keväällä 2025 tapahtuvassa toimeentulotukilain kokonaisuudistuksen valmistelussa. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2025.

Yleisen asumistuen uudistaminen

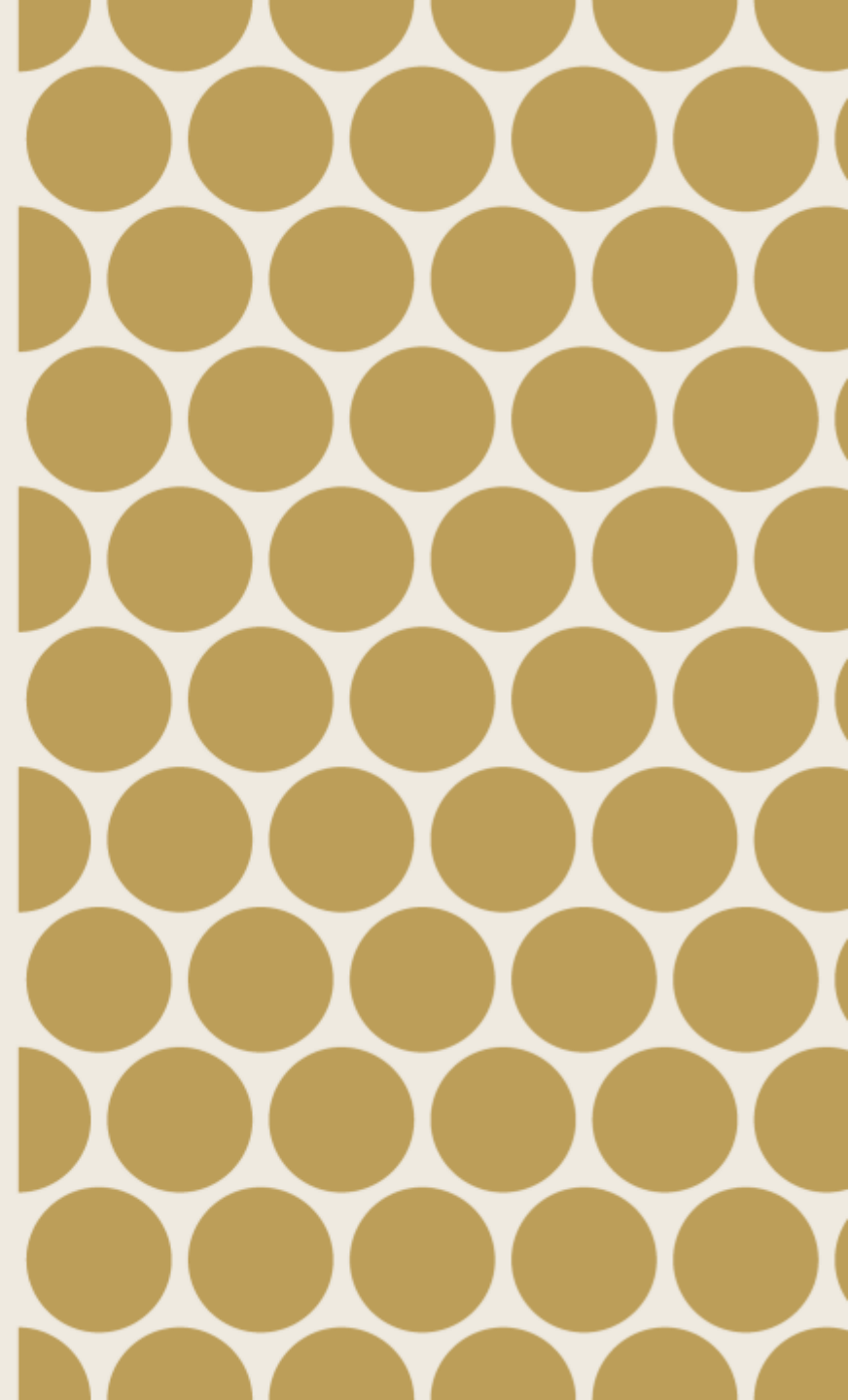
- 2023 muutokset (voimaan 2024)
 - Asumistuki omistusasuntoihin ja vanhemman omistamaan asuntoon lakkautettiin
 - Omavastuu nosto
 - Suojaosasta luopuminen
 - Perusomavastuun tuloharkinnan kiristäminen
 - Helsingin yhdistäminen pk-seudun kuntaryhmään
- 2024 muutokset (voimaan 2025)
 - Varallisuusharkinnan käyttöönotto
 - Kuntaryhmien tarkastelu
 - Yrittäjän tulojen arvioinnin uudistaminen
 - Eläkkeensaajien asumistuen omaisuusrajojen ja tuloharkinnan muutokset

Sosiaaliturvakomitea (2020–2027)

- Parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean tehtävänä on tehdä ehdotuksia ja aloitteita sosiaaliturvan uudistamiseksi sekä linjata tulevaisuuden sosiaaliturvan visiosta ja periaatteista.
- Komitean ehdotukset ja linjaukset kootaan loppumietintöön, joka valmistuu vuoden 2026 loppuun mennessä.
- Käsiteltävät aihekokonaisuudet:
 1. Etuuksien ja palvelujen vastaavuus ihmisten elämäntilanteisiin (erityisesti työttömyys, sairaus, työkyvyttömyys ja näitä koskevat palvelut).
 2. Sosiaaliturvan taso ja etuuksien yhdistelmät sekä perusturvan ja viimesijaisen turvan suhde ja asema sosiaaliturvajärjestelmässä.
 3. Etuuksien yksilö- ja perhekohtaisuus, elatusvelvollisuudet sekä erilaiset asumis- ja perhetilanteet.
 4. Yleistuen valmistelun seuranta.

Muut hallituksen toteuttamat sosiaaliturvamutokset 2023–2024

Muutokset työttömyysturvaan

- 2023 muutokset (voimaan 2024)
 - Työssäoloehdon pidentäminen ja euroistaminen
 - Työttömyysturvan omavastuuajan pidentäminen
 - Lapsikorotusten poistaminen
 - Sovittelun suojaosan poistaminen
- 2024 muutokset (voimaan 2025)
 - Ansiopäivärahan määrän porrastaminen
 - Muutos työssäoloehdon kertymiseen: palkkatuettu työ ei jatkossa lähtökohtaisesti kerrytä työssäoloehto
 - Työttömyysetuuksien aktiiviajan korotusosista luopuminen
 - Osittaisen työmarkkinatuen tarveharkinnan kiristys

Muut keskeiset etuusmuutokset 2023–2024

• 2023 muutokset (voimaan 2024)

- Kel-indeksin jäädytys
- Korotettujen kuntoutusrahojen tason alentaminen
- Monilapsisten perheiden ja alle 3-vuotiaasta lapsesta maksettavan lapsilisän korotus, lapsilisän yksinhuoltajakorotus
- Lääkkeiden vuosiomavastuun indeksijäädytys

• 2024 muutokset (voimaan 2025)

- Kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan sekä Kelan kuntoutusrahaetuuksien alaikärajan nosto
- Vuorotteluvapaan ja aikuiskoulutustuen lakkauttaminen
- Lääkekustannusten muutokset: alkuomavastuun korotus, hintakilpailun edistäminen, ehdollisen korvattavuuden vakinaistaminen
- Keliakiasta johtuvien ylimääräisten ravintomenojen huomioiminen perustoimeentulotuessa

Sosiaaliturvamutosten yhteisvaikutusten arviointi

- Vuosina 2023 ja 2024 toteutettujen toimeentuloturvaan koskevien muutosten yhteisvaikutuksia on arvioitu erillisissä muistioissa.
- Muistiot on valmisteltu eduskunnan päätöksenteon tueksi.
- Muistioissa on tarkasteltu esitysten vaikutuksia kotitalouksien taloudelliseen asemaan.
- Lakiesityksistä tarkastelussa muun muassa työttömyysturva, yleinen asumistuki ja lapsilisät.
- Vuonna 2024 arvioitiin lisäksi etuusmuutosten ja sosiaali- ja terveystaloudellisia koskevien muutosten suhdetta perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin sekä muutosten kohdentumista eri ihmisryhmiin.

